

Kalandra dwuplamista *Melanocorypha bimaculata* nowym gatunkiem awifauny Polski

Grzegorz Biały¹, Wojciech Guzik²

¹ Parkowa 3/21, 37-310 Nowa Sarzyna; ernie.p@onet.pl

² Dębowa 22, 38-400 Krosno; wfguzik@gmail.com

Dnia 10.02.2022 ok. godz. 13:00 podczas prowadzenia obserwacji ptaków na polach uprawnych w pobliżu miejscowości Przychojec k. Leżajska (woj. podkarpackie) zaobserwowano nieznanego skowronka (obs. G. Biały). Był to pierwszy dzień, w którym w okolicy zaczęły pojawiać się skowronki *Alauda arvensis*. Miejscem obserwacji były rozległe tereny rolnicze w zakolu rzeki San, które w okresie migracji przyciągają różne gatunki ptaków. W dniu obserwacji temperatura wynosiła 5°C, było bezwietrznie i bez opadów przy całkowitym zachmurzeniu.

Nieznanego skowronka zauważono kiedy siedział samotnie na polu pszenicy ozimej. Ptak zwrócił uwagę obserwatora jasnym ubarwieniem oraz wielkością. Po dłuższej obserwacji zauważono nietypowe dla rodzimych skowronków cechy sylwetki, tj. masywny dziób, dużą głowę oraz krótki ogon. Dystans ucieczki ptaka był mniejszy od innych spotkanych w tym dniu skowronków i wynosił ok. 20 m. Cała obserwacja trwała około 3 min. i pozwoliła na wykonanie dobrej jakości zdjęć dokumentacyjnych ptaka. Pod koniec obserwacji ptak poderwał się do lotu i przeleciał ok. 500 m, zapadając w ściernisku po kukurydzy. Przez cały ten czas ptak nie odezwał się. W następnych dniach ptaka nie udało się odnaleźć.

Wykonana dokumentacja fotograficzna pozwoliła zidentyfikować ptaka jako kalandrę dwuplamistą *Melanocorypha bimaculata* (ozn. W. Guzik). Ptak został oznaczony na podstawie kombinacji następujących cech: masywna sylwetka ptaka siedzącego charakteryzowała się dużą głową z kanciastym wierzchołkiem ciemienia i płaskim czołem oraz krótkim ogonem; dziób masywny, stosunkowo długi i prosty, górna szczęka ciemna, a żuchwa żółta przy nasadzie, długa projekcja lotek z trzema wystającymi wierzchołkami lotek I rzędu, jasne końce sterówek skontrastowane z ciemnym ogonem. U obserwowanego ptaka rysunek na głowie był stosunkowo słabo skontrastowany, najprawdopodobniej z powodu wyblaknięcia i wytarcia piór, zauważalne były jednak jasna długa brew, czarny kantarek i rudawe pokrywy uszne. Dodatkowe cechy, odróżniające kalandrę dwuplamistą od kalandry szarej *M. calandra* (van Duivendijk 2011, Shirihi & Svensson 2018), których nie udało się w tym przypadku zaobserwować (są widoczne u ptaka w locie) to: szerokie skrzydła o szarobrunatnym spodzie i brakiem kontrastu między lotkami i pokrywami na wierzchu oraz brak jasnego paska na tylnym brzegu skrzydła, a także krótki ogon bez białych skrajów. U kalandry dwuplamistej nie występuje dymorfizm płciowy. Po pierzeniu postjuwenalnym niemożliwe jest również określenie wieku ptaka (van Duivendijk 2011). Identyfikację ptaka potwierdził izraelski ekspert Yoav Perlman (in litt. via P. Malczyk). Obserwacja uzyskała pozytywne orzeczenie Komisji Faunistycznej.

Zasięg lęgowisk kalandry dwuplamistej rozciąga się pasem od zachodniej Turcji przez Zakaukazie, płn. Irak, Iran i Kirgistan, aż po wsch. Kazachstan i płn. Afganistan. Izolowana populacja występuje w płn. Izraelu, Libanie i zach. Syrii (Alström 2020, Birdlife In-

Fot. 1. Kalandra dwuplamista *Melanocorypha bimaculata*, Przychojec, luty 2022 (fot. G. Biały) – *Bimaculated Lark, Przychojec, February 2022*

ternational 2022). Gatunek ten zasiedla ubogie siedliska otwartych terenów podgórskich i górskich do wys. 2 700 m n.p.m., o charakterze stepu i półpustyni, często w sąsiedztwie terenów rolniczych (Aghababayan & Bauer 2020). Na większości arealu kalandra dwuplamista jest gatunkiem wędrownym, osiadłe populacje występują na Nizinie Turańskiej. Zimowiska znajdują się w płn.-wsch. Afryce, Arabii Saudyjskiej, a także Afganistanie, Pakistanie oraz płn.-zach. Indiach (Alström 2020, Birdlife International 2022). W Europie kalandra dwuplamista jest spotykana bardzo rzadko. Dotychczas udokumentowano 30 stwierdzeń, których rozkład jest nietypowy, gdyż niewiele pochodzi z terenów leżących w pobliżu łągowisk, a połowę stwierdzeń odnotowano w Skandynawii, gdzie do końca roku 2021 obserwowano ją 6 razy w Szwecji (BirdLife Sverige 2022), 5 razy w Finlandii (Brinkman 2022), 3 razy w Norwegii (Olsen 2020) i raz w Danii (Kristensen et al. 2006). W Wielkiej Brytanii stwierdzono ją trzykrotnie (Whitehouse 1998), natomiast po jednym stwierdzeniu dokonano we Francji (Audevard 2018) i Holandii (Brinkman 2022). Z Europy Środkowej znane są zaledwie trzy stwierdzenia z ostatnich lat: w roku 2011 w Szwajcarii (Thoma & Täschler 2013), w 2020 w Austrii (Kolland 2022) i w 2019 w Niemczech, przy czym wcześniejsze niemieckie stwierdzenie z lipca 1998 dotyczyło osobnika o niepewnym pochodzeniu (kategoria D), gdyż ptak miał uszkodzoną nogę (Epple 2008, Kuhn 2021). W południowej Europie dokonano 4 stwierdzeń we Włoszech (Janni & Fracasso 2009), dwóch w Grecji i jednego w Hiszpanii (Brinkman 2022).

Analiza fenologiczna 30 europejskich pojawów kalandry dwuplamistej wskazuje, że obserwacje notowano we wszystkich miesiącach roku z wyjątkiem lipca (Brinkman 2022). Szczyty pojawów zaznaczają się w maju i czerwcu oraz w październiku. Zwraca jednak uwagę fakt, że aż 9 stwierdzeń dokonano od grudnia do lutego, a więc pojawy zimowe nie należą do wyjątkowych.

Summary: Bimaculated Lark *Melanocorypha bimaculata* – a new bird species for Poland. On 10th of February 2022, an unidentified lark species was observed on farmlands near Leżajsk (SE Po-

land) . The bird was foraging on the large field and stood out with a large head and bill, bulky body and short tail. After consultation, the bird was identified as the Bimaculated Lark *Melanocorypha bimaculata* and it was, constituting the first record for Poland. The description and identification of that species along with its current status in Europe are presented. The observation was accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

- Aghababayan K., Bauer H.-G. 2020. *Melanocorypha bimaculata* Bimaculated Lark. In: Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klváňová A., Kalyakin M.V., Bauer H.-G., Foppen R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Alström P. 2020. Bimaculated Lark (*Melanocorypha bimaculata*), version 1.0. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A., de Juana E. (eds). Birds of the World. Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.bimlar1.01>
- Audevard A. 2018. Observation d'une Alouette monticole *Melanocorypha bimaculata* a Hyeres en 2015: premiere mention francaise de l'espece. *Ornithos* 25: 312–317.
- BirdLife International 2022. Species factsheet: *Melanocorypha bimaculata*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 12/11/2022.
- BirdLife Sverige 2022. Sverige Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk). Raritetskatalogen: Asiatisk kalenderlärka. <http://birdlife.se/rk/raritetskatalogen> (dostep z dn. 12.11.2022)
- Brinkman L.C.C.F. 2022. Bimaculated Lark on Rottumerplaat in June 2020. *Dutch Birding* 44: 120–125.
- van Duivendijk N. 2011. *Advanced Bird ID Handbook: The Western Palearctic*. New Holland Publishers, London.
- Epple T. 2008. Eine Bergkalenderlerche *Melanocorypha bimaculata* und ein neuer Nachweis der Kalenderlerche *M. calandra* in Deutschland mit Bemerkungen zu Auftreffen und Bestimmung. *Limicola* 22: 30–52.
- Janni O., Fracasso G. 2009. Commissione Ornitologica Italiana (COI) – report 22. *Avocetta* 33: 117–122.
- Kolland H. 2022. Erstnachweis der Bergkalenderlerche *Melanocorypha bimaculata* für Österreich. *Elanus* 15: 98–100.
- Kristensen A.B., Amstrup O., Ortvad T.E. 2007. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2006. *Fugleåret* 2006: 99–113.
- Kuhn T. 2021. Neuer Erstnachweis einer Bergkalenderlerche *Melanocorypha bimaculata* für Deutschland. *Seltene Vögel in Deutschland* 2019: 64–71.
- Olsen T. 2020. Sjeldne fugler i Norge i 2018. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF). *Fugleåret* 7: 4–59.
- Thoma M., Täschler A. 2013. First record of Bimaculated Lark *Melanocorypha bimaculata* in Switzerland. *Ornithol. Beob.* 110: 495–504.
- Whitehouse S.M. 1978. Bimaculated Lark in Shetland. *Brit. Birds* 71: 462–463.